

JEVREJSKI ISTORIJSKI MUZEJ
SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA JUGOSLAVIJE

IZLOŽBA

PORODICA BARUH - PORODICA REVOLUCIONARA

Požarevac, juli 1976.

Jevrejski istorijski muzej srdačno zahvaljuje drugaricama Sonji i Elviri Baruh, Narodnom muzeju u Beogradu, Muzeju Revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, Muzeju grada Beograda, Narodnoj biblioteci Srbije, Istorijskom arhivu grada Beograda i osnovnoj školi »Braća Baruh« iz Beograda, što su pozajmicom slika, crteža, fotografija i dokumenata omogućili da se ova izložba pripremi. Takođe zahvaljuje Zajednici kulture Beograda za učešće u troškovima za ovu izložbu.

Katalog i koncepcija izložbe:
dr Vidosava Nedomački

Saradnici za postavku izložbe:
Jovan Ćurčić, akad. slikar
Hedviga Brandajs, kustos
Sonja Petković, kustos
Mimo Atijas

Konsultanti:
Sonja Baruh
dr Jaša Romano

Rezime:
dr Lavoslav Kadelburg

Engleski prevod rezimea:
dr Josip Presburger

Lektor:
Vera Stojić

Fotografije za izložbu i katalog:
Jakov i Mešulam Alba

Na prvoj strani korica:
Bora Baruh, skica za »Zbeg«, 1940 (tuš)

Na četvrtoj strani korica:
Bora Baruh, Autoportret sa ženom i sinom (ulje)
Bora Baruh, Atelje u Solunskoj ulici, 1932 (ulje).

Spomenik braći i sestrama Baruh i Lazaru Simiću u Aleji Velikano na Novom groblju u Beogradu.

Prilikujući u okviru 30. godišnjice pobe nad fašizmom ovu izložbu o herojskoj porodici Baruh, Jevrejski istorijski muzej u Beogradu evocira isto vreme u spomenu na sve pale borce narodnooslobodilačkog rata i na sve žrtve nacističkog genocida.

**BULINA-ZIMBUL
BARUH, rod. JARHI**

*Rođena 11. I 1887. g. u Vidinu
Umrla 25. XII 1959. g. u Beogradu*

U Vidinu, gde joj je otac Baruh Jarhi bio kantor u tamošnjoj sinagogi, Bulina je učila osnovnu školu i gimnaziju. U sedmomi razredu gimnazije prekinula je školovanje jer su je roditelji 1908. godine udali za Iliju Baruha, krojačkog majstora, vrednog, naočitog čoveka, s lećom malom radnjom u Beogradu, koga ona dotle nije ni poznavala. Takva su onda bila vremena da se devojka morala povinovati roditeljskom izboru. Bulina je bila obrazovana devojka, govorila je više jezika, zamišljala je drugačije svoju budućnost, ali kada je došla u novu sredinu, prihvatila je poštivovanu sve obaveze, strpljivo i odano. Već 1910. godine rodio se prvi sin, Isa, a ubrzo još dva sina, Bora i Joži. Kada je izbio prvi svetski rat 1914. godine, Ilija je krenuo sa srpskom vojskom, a Bulina sa svoja tri sina od jedne do četiri godine otišla da se skloni kod roditelja u Vidin. Ilija je dopao bugarskog zarobljeničtva, ali je kao slobodnjak mogao da se sastane s porodicom u Vidinu. Krajem 1917. godine tu im se rodila kći Rašela. Isa i Bora su rano pošli u melder, jevrejsku osnovnu školu i završili je 1918. godine.

Kada se rat završio, Bulina s' decom, a zatim i Ilija, vratili su se u Beograd. Više nije bilo ni stana, ni radnje, sve je bilo srušeno. Otišli su u Požarevac, dobili prvo stan u dvorišnoj zgradi sinagoge, a zatim su uspeali da otvore krojačku radnju i kućili kuću ispočetka U Požarevcu se porodica uvećala sa još dve kćeri, Sonjom i Bertom. Dok su deca bila mala, Ilija ih je mogao prehraniti svojim radom, a Bulina je štedljivo vodila domaćinstvo i s mnogo ljubavi podizala decu. Decaci su, međutim, već pošli u gimnaziju, trebalo je mnogo više sredstava, i otac je tražio sigurniju, državnu službu. Godine 1925. dobio je službu u Zavodu za izradu vojne odeće u Nišu i porodica se opet selila i opet kućila kuću, ali im je stan stradao u poplavi 1926. godine, te su morali tražiti drugi. Isa i Bora su u Nišu maturirali i 1929. krenuli u Beograd na studije. Godinu dana kasnije su se i svi ostali Baruhovi preselili u Beograd, pa se i Joži posle položene mature 1930. godine upisao na Univerzitet. Našli su stan na Dorćolu, u nekadašnjoj otici Princa Evgenija, sada Braće Baruh. Ilija, koji je dobio službu u beogradskoj Vojnoj odeći, hteo je da mu sinovi uče zanat i što pre dobiju posao, ali je Bulina uporno nastojala da studiraju, srećna što su svi dobri daci, vrlo pažljivi prema roditeljima i što su čak pomagali skromni porodični budžet dajući časove đacima i raznoseći mleko. Vec su i tri kćeri pošle u školu.

Od početka 1935. godine sasvim se menja život cele porodice. Joži, koji se na fakultetu odmah bio uključio u napredni pokret, uhapšen je zbog učešća u decembarskim demonstracijama i januara 1935. upućen na dva meseca u logor u Višegradu. Otac je zbog toga, a i zato što je Jevrejin, izgubio državnu službu. Počele su teške godine nemaštine i progona za celu porodicu, jer su se i Isa i Bora uključili u studentski pokret, a nešto kasnije i Rašela u sindikalni pokret kao

tekstilna radnica. Policija nije prestajala s premetačinama po kući i učestalim hapšenjima. Kada je Ilija Baruh posle dugog traženja dobio posao, ali ne u Beogradu, već u Sarajevu, otišao je od kuće i prestao da se brine o porodici. Bulina je ostala sama sa šestoro dece, bez stalnih prihoda, često ni za hleb. Bezgranična ljubav prema deci, vera da je sigurno dobro i pravedno ono za šta se njena deca bore, davalo je snage toj krhkoj ženi da se odupre tolikim nedaćama koje su se sručile na porodicu. Sve do 1941. godine uvek je neko od Baruhovih bio zatvoren ili na robiji. Kuća je stalno bila pod prisilnom. Već su se i najmlađe kćeri, Sonja i Berta uključile u pokret, pomagale braći kao kuriri, čuvale stražu dok su se u kući održavali sastanci i na smenu s majkom nosili pakete za one koji su bili u zatvoru, a i za drugove koji nisu imali ko da im ponešto donese. Postale su skojevke 1939. godine. Sinovi su povremeno uspevali da zarade dajući i dalje kondicije. Bora je iz Pariza, kuda je otišao 1935. godine, kada je dobio stipendiju Jevrejske opštine, slao poneku sliku za prodaju. Kada su Isa i Joži 1938. godine diplomirali i privremeno dobijali neku službu, davali su svu platu majci. A kada su obojica bili u zatvoru, majka je dobijala «crvenu pomoć» preko partijskih drugova njenih sinova.

Zandari i agenti više nisu mnogo birali koga će od Baruhovih da uhapsu. Ako ne bi našli Jožija, odvodili bi Isu, ili Boru, a kada jednom prilikom 1938. godine nijednog od njih nisu našli, a ni Rašelu, uhapsili su majku Bulinu i dve najmlađe kćeri, Sonju i Bertu. Ispitivali su ih u Glavnjači Kosmajac i Vujković, ali nijedna nije odala gde su ostali članovi porodice, niti ko im daje pomoć. Hteli su od njih da iznuđe izjavu da im Kominternu daje pomoć i da je Bora po nalogu Kominterne otišao u Pariz, ali su sve tri već dobro znale kako se treba ponašati pred policijom.

Išla je Bulina neumorno, zajedno s drugim majkama zatočenika u Bileći ili po raznim zatvorima, u mnogo delegacija da traži ubla-

Ilija i Bulina Baruh sa sinovima Isom i Borom u Beogradu 1912. godine

Žavanje režima za političke zatvorenike i dobijanje dozvole da im se šalju knjige, hartije i boje.

Došao je rat aprila 1941. godine, bombardovanje, izbeglištvo, hajka na Jevreje i komuniste, a posebnom žestinom na Jevreje-komuniste. Na sam dan bombardovanja su se neočekivano svi Baruhovi sakupili, jer su stigli i oni iz zatvora i oni sa roblje. Prvi put posle mnogo godina zajedno, ali i poslednji put.

Kao i svi beogradski Jevreji, svi su morali da se prijave 19. aprila kod Tašmajdana, gde su dobili žute trake. Samo se Sela nije javila, jer je bila udata za Srbina, ali je bila s njima. Baruhove nisu zastrašile pretnje nacista. Svaki je i dalje obavljao partijske i skolevske zadatke, a majka Bulina stajala je i tada uz svoju decu. Krila je od njih svoju tugu kada se morala rastajati od jednog po jednog. Isa i Joži nisu ni stavljali žutu traku jer su već 22. aprila napustili Beograd. Bora je zbog nezbrinute porodice, žene i sina, ostao u Beogradu te je s žutom trakom na ruci raščišćavao ruševine, zatim je bio na prinudnom radu u Smederevu, posle eksplozije, ali je uspeo da pobege s grupom drugova i ode u Kosmajski partizanski odred. Rašela i njen muž Lazar Simić prešli su u potpunu ilegalnost, jer su po zadatku Pokrajinskog komiteta pripremali eksploziv za diverzije. Prebrzo su došli tragični dani za Baruhove. Prvo je poginuo Isa, avgusta 1941, mesec i po dana kasnije su Rašela i Lazar streljani u Jajincima, a Joži je podlegao ranama zadobijenim u borbi oktobra iste godine. Majka sve to nije znala, samo su Sonja i Berta saznale. Kada su u Beogradu posle likvidiranja Jevreja muškaraca počeli da odvođe i žene i decu, preko partijske vaze stigla je poruka da se moraju sve tri sakriti. Počelo je beskonačno seljkanje iz jednog ilegalnog skloništa u drugo, prvo sve tri zajedno, a posle martovske provale 1942. godine odvojeno. Berta je uhvaćena i streljana, Sonja je nekako stigla s lažnom legitimacijom do Jagodine, a Bulinu su drugovi njene dece sklonili pod imenom Stane Veselinović u selu Drugovcu, kod porodice Brkić, gde je i dočekala oslobođenjs.

Uzalud se nadala Bulina da će okupiti svoju decu, da najzad žive u slobodi i u onakvom svetu za koji su se toliko godina borili. Morala je najzad saznati da se petoro dece nikad vratiti. Našla je samo Sonju.

Bulina Baruh sa svoje šestoro dece u Požarevcu 1925. godine.

Živela je majka Bulina još 15 godina s neizmernom tugom, s neizlečivim bolom u srcu, kao živi, punosni spomenik jedne pobede izborne velikim žrtvama, najvećih koje majka može dati.

Do poslednjeg dana Bulina Baruh je bila aktivna u Savezu boraca i Savezu ratnih vojnih invalida, a kao narodni odbornik opštine Stari grad radila na ispunjenju ciljeva za koje su dali život njeni sinovi i kćeri. Uteha su joj bili svi saborci njene dece koji su je obilazili, a našla je i novu radost u srcu za svoje unučiče, malog Borinog sina i Sonjinu kćer i sina.

Sahranjena je na Jevrejskom groblju u Beogradu, duboko ožaljena.

Bulina Baruh s ćerkama Rašelom, Sonjom i Bertom.

ILIJA-ELIJAHU BARUH

*Rođen 16. VIII 1881. g. u Nišu
Umro decembra 1947. g. u Sarajevu*

Do 1914. godine imao je malu krojačku radnju u Beogradu, u tadašnjoj ulici Kralja Petra. Kada je izbio prvi svetski rat, krenuo je i on kao vojnik sa srpskom vojskom. Zarobljen od Bugara, uspeo je da se kao slobodnjak sretne 1917. godine s porodicom, ženom Bulinom i tri sina u Vidinu, gde su bili izbegli. Po završetku rata, prešao je s porodicom prvo u Požarevac, a zatim u Niš. Od 1930. godine živio je opet u Beogradu, gde su sinovi pošli na studije. Dobio je službu u beogradskoj Vojnoj odeći. Pod teretom teškog rada i nastojanja da ponovo skući kuću i zbrine porodicu, mislio je da je bolje da sinovi prekinu studije i završe neki zanat, da bi se što brže osamostalili. Ilija nije imao razumevanja za opredeljenje svoje dece. Ali su sinovi nastavili studije s odličnim uspehom, imajući stalnu podršku majke, a uobičajenim studentskim zaradama ipak pomagali male porodične prihode.

Godine 1935. je Ilija otpušten iz službe s obrazloženjem da su mu sinovi komunisti, a i kao Jevrej in nije bio poželjan za državnu službu. Savladan malodušnošću, napustio je ubrzo Beograd, otišao u Sarajevo, gde je našao neki posao kao krojač, i od tada više nije imao nikakve veze s porodicom, sve do smrti 1947. godine.

ISIDOR-ISA BARUH

*Rođen 23. IV 1910. g. u Beogradu
Poginuo 18. VIII 1941. g. na Drežničkoj Gradini*

Isa je najstariji sin Baruhovih. Osnovnu školu, jevrejski mendar, završio je u Vidinu za vreme prvog svetskog rata, a gimnaziju u Požarevcu i Nišu. Diplomirao je na Mašinskom fakultetu u Beogradu i postao elektromašinski inženjer 1938. godine. U toku studija uključio se u revolucionarni pokret i 1936. godine postao član KPJ.

Veoma privržen porodici, jedno vreme se tokom 1935. godine Isa, još kao student, i pored mnogih obaveza na fakultetu, sam morao starati za majku i sestre, jer je otac otišao u Sarajevo i nije više izdržavao svoje. Joži bio u logoru u Višegradu, zatim u zatvoru, a Bora je krenuo u Pariz na slikarske studije. Isa je davao časove iz francuskog, matematike, fizike i hemije. Vlasnik »Lebllove drvare« na Dorčolu (na mestu gde je danas škola »Braća Baruh«) dao mu je na raspolaganje jednu baraku u toj drvvari, s tim da mu bude noćni čuvar. Tako je Isa imao malo više prostora za rad, tu je preneo pisacu mašinu te je mogao na miru da piše i prevodi, a tu je noću održavao i partijske sastanke.

Posle diplomiranja radio je kao inženjer u »Mikronu« u Beogradu, ali je otpušten zbog komunističke delatnosti. Iz istog razloga je otpušten nešto kasnije i iz fabrike »Jesenica« u Smederevskoj Palanci gde se bio zaposlio.

Isa je bio vrlo obrazovan, načitan, govorio je francuski i nemački. Bavio se prevodenjem marksističkih dela. Preveo je s francuskog »Teoriju relativiteta«. Saradivao je u ediciji »Beli medved«. Kao i mladi brat Joži, Isa je više puta išao po Jugoslaviji kao agitator po partijskim zadacima.

Uhapšen je avgusta 1940. godine s većom grupom drugova — Tasom Mladenovićem, dr Milutinom Zečevićem, Agnesom Sas, Glišom Ernjakovićem i drugima i Sud za zaštitu države osudio ga je na osam meseci strogog zatvora, koje je odležao u Glavnjači i na Adi Ciganliji pod najtežom torturom. I svi ostali su osuđeni na strogi zatvor od jedne i po godine do četiri meseca. Isa je pobeo iz zatvora prilikom bombardovanja Beograda 6. aprila 1941. godine i priključio se ostalim članovima porodice u skloništu fabrike »Elka«. Jedva je hodao jer su mu noge bile ranjave i otečene od batinjanja. Iz skloništa je i on pošao s ostalim članovima porodice, okupljeni zajedno posle više godina, u izbeglištvo van Beograda, prema Smederevu. Ubrzo posle povratka u okupirani Beograd morao je, zbog progona kojima su bili izloženi Jevreji i komunisti od strane Gestapoa i policije, da živi potpuno ilegalno i već 22. aprila je, kao i Joži, napustio Beograd. Po odluci PK KPJ za Srbiju otišao je jula 1941. godine u Užice radi učestvovanja u organizovanju ustanka. Po formiranju Crnogorske čete Užičkog odreda početkom avgusta 1941. godine postao je njen kome-

sar i učestvovao u mnogim akcijama u uzičkom kraju. Poginuo je već u drugom mesecu oružane borbe, 18. avgusta 1941. godine kao politički komesar I udarne čete »Radoje Marić«. Pogodio ga je metak na Drežničkoj Gradini, kada su Nemci, potpomognuti svim domaćim saradnicima, opkolili njegovu četvu. Isa je krenuo da se probije s četom, ustajući je pozvao drugove na juriš, ali je u tom trenutku pao smrtno pogoden. Četa je uspela da se probije, a poginule partizane su seljaci pokopali u blizini Gradine.

Kada su partizani oslobodili Uziče 24. 9. 41. i kada je stvorena Uzička republika, svečano su sahranjeni Isa i još osam poginulih partizana, 2. oktobra 1941. godine. Samo nedelju dana kasnije, sahranjen je na istom mestu i brat Joži, koji je podlegao ranama.

Majka Bulina je želela da se prenesu u Beograd njihovi posmrtni ostaci i oni su sahranjeni u Aleji Velikana uz sve vojne počasti 4. juna 1946. godine.

Isa Baruh je proglašen za Narodnog heroja 6. jula 1953. godine za zasluge za podizanje narodnog ustanka i stvaranje prvih oružanih grupa.

BORA BARUH BARUH

Rođen 19. X 1911. g. u Beogradu
Streljan na Banjici 7. VII 1942. g.

Iako godinu i po dana mladi od Ise, školu je učio zajedno s njim. Tako je vrlo rano završio u Vidinu jevrejsku osnovnu školu, melder, za vreme prvog svetskog rata, gde se majka Bulina sklonila s decom kod svojih. I gimnaziju je učio u istom razredu s Isom, malu maturu položio u Požarevcu, a veliku maturu u Nišu. Tek su se na fakultetu u Beogradu 1929. godine odvojili, jer je Isa otišao na Tehnički, a Bora, preko volje, na Pravni fakultet. Bora je hteo da studira vajarstvo i slikarstvo. Tokom celog detinjstva je ponešto crtao i ponekog druga vajao. Zeleo je svim srcem da ide na jednu od evropskih akademija, mislio je prvo na Minhen, ali otac nije mogao da ga pošalje. Nije otac, u stvari, pristao ni na kakve studije, ni u Beogradu, jer nije bilo para, ali je i Bora, kao i ostala dva brata, davao kondicije, a on još prodavao i poneku sliku i tako pomagao da se brojna porodica prehrani. I pored svih teškoća, diplomirao je na vreme, 1934. godine. Ne samo da je ispite davao redovno, već se uključio i u revolucionarni radnički pokret, predano, odlučno. Pripadao je grupi mladih umetnika, slikara i muzičara, oduševljenih jednimiljenika s kojima je mogao dugo raspravljati o novim umetničkim strujanjima.

Za sve vreme pravničkih studija, Bora je slikao. Od Jevrejske opštine dobio je 1933. godine prvi atelje u zgradi jevrejske osnovne škole u Solunskoj ulici. Atelje je bio mali, ali je Bora bio srećan u njemu, i mnogo vajao i slikao. Nešto kasnije dobio je drugi atelje u zgradi Jevrejskog doma u sadašnjoj ulici 7. jula 71.

Kada je Joži bio prvi put uhapšen januara 1935. godine, a otac izgubio službu, nije bilo dovoljno za izdržavanje porodice to što su Isa i Bora mogli da doprinesu. Bora se zaposlio kao pripravnik kod jednog advokata, ali nije mogao dugo da izdrži. Iako bez sistematskih likovnih studija, Bora je već bio izgrađen umetnik i nije mogao da se odrekne svog pravog životnog poziva, slikarstva. U kojoj meri je Bora već u to vreme bio i teoretski i idejno izgrađen umetnik, najbolje dokazuje njegov izvanredno istančan prikaz slikarstva Leona Koena, objavljen u »Zidovu« februaru 1935. godine povodom posmrtnog izložbe ovog velikog slikara. Boru su podržali prijatelji i, na predlog tada već poznatog mladog umetnika Ive Seremeta, uprava Jevrejske opštine mu je omogućila dobitanje male stipendije, nekih 400 franaka mesečno, te je u proleće 1935. godine krenuo u Pariz. Uronuo je u svet slikarstva, neumorno slikao i zajedno s grupom beogradskih umetnika, Stevom Bodnarovim, Cucom Sokić, Verom Cohadžić, Vojom Dimitrijevićem, Maksom Benaroom i drugima, obilazio muzeje, izložbe, slikarska ateljea gde se dugo diskutovalo o umetnosti, o novim strujanjima. Bora je stalno nastojao da uči, da pohada i prave slikarske škole, a već četvrtog meseca boravka u Parizu izlaže sa našim tada uveliko afirmisanim umetnicima, Markom Celebonovićem, Savom Sumanovićem, Ristom Stijovićem, Milanom Konjovićem i drugima, i

Isa Baruh s Milanom Besarabićem i Salomonom Anaom u Istanbulu 1935. godine.

upravo on dobija od kritike posebnu pohvalu, i pored toga što je cela grupa odlično ocenjena. Izlagao je zatim često, ne samo u Parizu već i u Briselu i Londonu, zajedno s našim i francuskim slikarima. Slika Pariz, njegova predgrada i trgove, mnoge njegove za- bačene kutke. Slao je neke slike i u Beograd, majci, da bi ih prodala i lakše zbrinula mladu decu.

Stekao je Bora u Parizu i sopstvenu porodicu. Svoju buduću ženu, Elviru Zilija, kćer starog francuskog komuniste, upoznao je na jednoj manifestaciji francuskog Narodnog fronta početkom 1936. godine. Marta 1937. dobili su sina Zana.

Iako svim bićem predan slikarstvu i čvrsto vezan za porodicu, Bora Baruh je intenzivno pratio i zbivanja u svetu u kome je živeo. Bio je tih i osetljiv, nije umeo da bude agitator i »masovik« kao, na primer, mladi brat Joži, ali je neodvojivo pripadao revolucionarnoj borbi i ušao je u nju isto tako predano, ali na svoj način. U Parizu se uključio u grupu jugoslovenskih komunista i 1935. godine primljen za člana KPJ. Iste godine je izabran u jugoslovensko studentsko partijsko rukovodstvo. Bio je u Parizu član Komiteta za pomoć Španiji i učestvovao na mnogim manifestacijama. Preko veza s Borom mnogi beogradske komunisti su otišli u Španiju. Među njima i dva rođaka, Isa Baruh, brat od strica i Ilija Simić, dever Borine sestre Rašele. Obojica su poginuli u Španiji. Zbog rada u tom Komitetu, pariska policija je uhapsila Boru februara 1938. godine i proterale preko granice po tako hitnom postupku da nije stigao ni da se oprost od žene i sina. Prvo je izručen švajcarskoj graničnoj policiji, a ova ga je sprovela do jugoslovenske granice. Bora je iscrpen od malarije stigao u Beograd. Tu ga Kosmajac bolesnog diže iz kreveta, hapsi i odvodi u Glavnjaču, gde ga muči i pokušava da iznuđi izjavu da ga je u Parizu izdržavala Kominternu. Ali, Bora je čvrst. Puštaju ga, a povremeno opet hapse i zlostavljaju. Početkom oktobra 1938. godine dolazi u Beograd Elvira sa sinom da s mužem deli i opasnosti i nemaštinu. Dok je na slobodi, Bora slika, mnogo i brzo kao da mu vreme prebrzo izmiče. Slika sve što vidi sa prozora ateljea koji je od Jevrejske opštine dobio na poslednjem spratu kuće Jevrejskog ženskog društva na uglu Visokog Stevana i Tadeuša Koščušskog. Slika niske dorčolske krovove sve do Dunava i jedinu višu zgradu na Dorčolu, »Oneg šabat«. Zaluta i do Kalemegdana, da prošet s sina, pa i tu sve gleda slikarskim okom, skicira, slika. Ode i do Makiša, nalazi i tu nove motive. Slika neverovatno brzo. Portreti članova porodice i autoportreti su za čas gotovi. Ali jedan motiv ga opsega i radi ga dugo, sa bezbroj malih skica i krokija. To je velika kompozicija »Zbeg«. Kao da je

hteo da sva ljudska stradanja ovekeveći u toj kompoziciji. Inspirisali su ga izbeglice iz Španije, izmučene majke s decom na rukama, bolesni stari, da bi kasnije, 1941. godine, u bombardovanom Beogradu našao nove tragične inspiracije.

Između dva hapšenja stigao je da pripremi i izložbe. Prvu samostalnu izložbu imao je 30. oktobra 1938. godine u Inženjerskom domu u Beogradu, ali bez ikakvog svečanog otvaranja, a nešto kasnije, marta 1939. u Zagrebu, u Ulrihojvoj galeriji.

Posle 14. decembra 1939. godine je ponovo hapšen. Januara 1940. godine sprovode ga u bilečki logor, gde dovode i Jožija. Tu su do leta 1940. godine zajedno s Mošom Pijade, Ivanom Milutinovićem, Todorom Vujasinovićem, Veselinom Maslešom, Kunom, Dušanom Nedeljkićem i mnogim drugim istaknutim revolucionarima. U logoru nastaju mnogi Borini crteži, portreti logoraša i skice za kompozicije iz logorskog života. Motiv »Zbega« i dalje je prisutan. Zbog vavanja u snegu, zajedno s Kunom, Lenjinovog portreta, zamalo da mu nije povećana kazna, jer su agenti mislili da je vajao — Staljina.

Posle nekoliko meseci prividno mirnog života, ali u krajnjoj oskudici, jer po izlasku iz logora nije mogao nigde da se zaposli, pozvan je januara 1941. godine na vojnu vežbu u Smederevsku Palanku. To je u stvari bilo prinudno udaljevanje iz Beograda, jer je zbog kratkovičnosti bio oslobođen vojne obaveze. Pušten je tek uoči bombardovanja.

U razrušenom Beogradu aprila 1941. godine morao je kao Jevrejin, s žutom trakom na ruci, da raščičava ruševine i uklanja leševe, beskraino potresen. Posle je s grupom Jevreja i komunista sproveden u Smederevo da tamo raščičava ruševine izazvane eksplozijom u tvrđavi. Uspeo je međutim s drugovima da pobegne i stupi u NOV avgusta 1941. godine. Bio je prvo komesar u Kosmajskom, a zatim u Valjevskom odredu. Po oslobođenju Užica pozvan je na rad u Agitprop Vrhovnog štaba. U Užicu je saznao za tragičnu pogibiju oba brata, a pronela se vest i da su mu majka, sestre, žena i sin odvedeni u logor zajedno sa svim Jevrejima. S tim neizmernim bolom nastavio je Bora da se bori i da povremeno zamenjuje pušku slikarskom četkom i olovkom.

Streljane su bile, međutim, samo dve sestre. Sela i Bela. Majka je živela sakrivena u selu Drugovcu, sestra Sonja pod lažnim imenom u Jagodini, a žena Elvira, pod svojim devojačkim imenom, živela je sa

Isa i Bora Baruh kao maturanti s drugovima u Nišu 1929. godine.

Bora i Elvira Baruh u Beogradu 1939. godine.

malim sinom skrivena po raznim stanovima i o njoj su se najviše brinule Olga Timotijević, Frida Filipović i Nada Kun, stari prijatelji Baruhovih. Tako je preživela u neizvesnosti, strahu i oskudici, bez zaposlenja, samo s povremenim davanjem časova francuskog, ceo teški period okupacije. Uz sina uspeła je da sačuva i izvestan broj Borinih slika.

Posle povlačenja iz Užica prema Sandžaku, Bora se, po odluci PK KPJ za Srbiju, s jednom grupom komunista vraća u Srbiju u cilju aktiviranja borbe protiv okupatora. Bora je uspeo da se probije do Suvobora i uključio se u Suvoborski partizanski odred. Zarobljen je od četnika i predat Nemcima koji su ga sproveli u banjički logor. Nema podataka kroz kakva mučenja je prolazio. U knjizi ulaska i izlaska banjičkih logoraša piše samo: STRELJAN 7. VII 1942. U BEOGRADU.

Prema Borinoj želji, koju je iskazao Elviri prilikom poslednjeg videnja, većina slika (107 ulja), koje su bile sakrivene na raznim mestima, bila je posle oslobođenja namenjena CK KPJ, odnosno predata tadašnjem Komitetu za kulturu i umetnost pri vladi FNRJ.

Bora Baruh i Vladeta Piperski, borci Kosmajskog partizanskog odreda, na Bukovima u Srbiji 1942. godine.

JOSIF-JOZI BARUH

Rođen 25. X 1913. g. u Beogradu
Podlegao ranama 8. X 1941. u Titovom Užicu

Školovanje je započeo u Požarevcu i Nišu, gde mu je otac posle prvog svetskog rata radio kao krojač. Maturu je položio u Beogradu 1931. godine u I beogradskoj gimnaziji i zatim se upisao na Filozofski fakultet. Diplomirao je na Odseku za čistu filozofiju 1938. godine.

Teško je nabrojati izuzetne vrline koje su našle svoje očišćenje u Jožiju, tom skromnom studentu sa Dorčola, koji je svojom mudrošću, znanjem, vedrinom, duhovitošću, druželjubivošću, govorničkim darom, odanošću i neustrašivošću ostao u sećanju svih koji su ga znali kao nedostižni uzor. Naprednom pokretu pristupio je još u gimnaziji, a član KPJ postao je na fakultetu. Godine 1934. izabran je u upravni odbor studentske zadruge «Samopomoć». Nema studenta u Beogradu koga su žandari toliko proganjali i zlostavljali do 1941. godine. Hapsili su ga dvadesetak puta tokom studija, kad god je na Univerzitetu dolazilo do organizovanih studentskih akcija ili su vlasti pretpostavljale da do njih može doći, na primer uoči dolaska u Beograd fon Nojrata, grofa Čana, ili prilikom dolaska u Beograd prvog sovjetskog poslanika Lavrentijeva. Kao da je policija bila ubedena da bez Jožija nema studentskih demonstracija i štrajkova. Od prvog hapšenja januara 1935. godine, i odvođenja u višegradski logor gde je ostao dva meseca, pa sve do robianja u Bileći 1940. godine, gde je bio zajedno sa starijim bratom Borom, agenti su stalno pazili gde se Joži kreće. Ako ga nisu našli kod kuće kada su dolazili da ga hapse, zadovoljili bi se sa bilo kojim drugim članom porodice, samo da je Baruh. Joži je uspevao više puta da umakne policiji, iako je u toku samih demonstracija bio u prvim redovima, a kako mu je fizionomija bila vrlo markantna i nosio je jake naočari, iz daljine su ga mogli poznati. Stizao je da po partijskom zadatku radi i sa radnicima na Cukarici i s obalskim radnicima. Od radnika koji su radili na Bari Veneciji formirao je prvu partijsku organizaciju obalskih radnika. Zahvaljujući njegovom radu s tim radnicima, došlo je do pojave revolucionarnog radničkog pokreta i u Donjem Lapcu, pod uticajem obalskih radnika koje je Joži vaspitavao i koji su se vraćali u svoje rodno mesto. Svuda je bio omiljen, svima blizak. Znao je teškoće radnika, sva izrabljivanja, šta je sirotinja. Govorio je, kada pobeđi Revolucija on će uzeti posao komesara za ishranu, da bi nahranio svu dorčolsku sirotinju. Leti bi išao s drugovima po mnogim krajevima Jugoslavije, agitovao, raznosio marksističku literaturu, držao predavanja o novom pogledu na svet, organizovao partijske ćelije. Svoje znanje francuskog i nemačkog iskoristio je za prevodenje marksističkih dela. Saradivao je i u studentskim listovima.

Bio je Joži i nežan sin i brat, činio je sve što je mogao, još dok je bio student, da pomogne porodici. Kada je 1939. godine uspeo uz mnogo teškoća da se zaposli kao profesor filozofije-suplent u Petrovcu na Mlavi, slao je skoro sav novac majci. Žandari su ga i tamo pronašli i 17. januara 1940. godine poslali u Bileće. Po raspuštanju

logora, u leto 1940. godine, morao je da se javlja svakodnevno politici u mestu boravka, a službu, naravno, nije mogao dobiti. Nastavio je neumorno partijski rad. Na dan 27. marta 1941. godine držao je mitinge u raznim krajevima Beograda. Policija ga je uhapsila i pustila tek uoči bombardovanja 6. aprila. U skloništu fabrike «Eika», gde se posle više godina okupila cela porodica, Joži je zajedno s Rašelom organizovao sakupljanje hrane i odeće za dorčolsko porodice kojima je kuća bila porušena. Kada su svi Baruhovi krenuli prema Smederevu zbog bombardovanja, povelu su i troje male dece čiji su roditelji poginuli. Joži je nosio na rukama dvoje dece, a Isa jedno, iako je bio oronuo od batinjanja u Glavnjači.

U okupiranom Beogradu Joži, kao jako eksponirani komunist, a uz to Jevrejin, nije mogao ostati. Već prvih dana su ga na ulici napali neki ljotičevci i ranili u ruku. Pomogli su mu da umakne njegova drugarica Nada Curčić i njen brat. Napustio je Beograd zajedno s Isom već 22. aprila 1941. godine. Po odluci PK KPJ za Srbiju upućen je krajem maja 1941. godine u Bajinu Baštu radi učestvovanja u pripremama za ustanak. Učestvovao je u formiranju Bajinobaštanskog odreda i postao komesar Račanskog odreda. Okupljao je omladinu celog kraja, održavao vezu s partijskom organizacijom u Valjevu i Užicu. Bio je instruktor Okružnog komiteta KPJ za Užice. Organizovao je partizansku četu od omladinaca iz nekoliko okolnih sela. Svi su znali Jožu kao «druga s naočarima» ili kao «Uču». Borio se na terenu sve do septembra i napada na Bajinu Baštu. Tada mu je dum-dum metak razneo levu ruku. Da bi mu omogućili lekarsku pomoć, drugovi su ga prebacili poč lažnim imenom kao «Avdu» u Užice. Ubrzo su partizani oslobodili Užice i pružili svu pomoć i brigu Jožiju, ali je bilo kasno. Gangrena se širila. Postoji sumnja da ga je jedan lekar, neki Bračinac, saradnik okupatora koji je posle kao takav bio streljan, namerno inficirao kada je saznao da je «Avdu» u stvari partizan. Joži je, do kraja ostao pri svesti, trpeo velike bolove stojički, tražio da mu se saopštava kako teče borba, govorio ko iz njegove čete treba da bude primljen u Partiju i Skop i šta još treba da se učini na terenu gde je bio. Oslobođenjem Užica video je Joži

da se ostvaruje njegova vizija slobode. Znao je da mu je brat Isa poginuo i želeo je da ode na njegovu sahranu, da još jednom bude s njim, ali se više nije mogao kretati. Podlegao je ranama 8. oktobra 1941. godine. Sahranjen je 10. oktobra na istom mestu gde i Isa, uz sve partizanske počasti, kao oличење borca — heroja. Imao je nepunih 28 godina. Četa kojoj je bio komesar nosila je od tada ime «Joži Baruh».

Joži Baruh, Vjekoslav Cvrlije i Vladimir Popović kao studenti raznose mleko 1935. godine.

Joži Baruh s Natašom Jeremić kao studenti u Beogradu

RASELA-SELA BARUH,
po udaji **VERA SIMIĆ**

*Rođena 11. novembra 1917. g. u Vidinu
Streljana na Banjici 4. X 1941. g.*

Posle završena četiri razreda gimnazije u Beogradu 1933. godine, napustila je školovanje da bi mogla svojom zaradom da olakša teško materijalno stanje u porodici i počela je da radi u jednoj krojačkoj radionici. Ubrzo se zatim zaposlila kao tekstilna radnica u fabrici trikotaže «Elka». Kao omladinka bila je član «Hašomer hacaira» i neko vreme «madrih» za najmlađe članove. Pod uticajem starije braće, a i kao mnogi drugi članovi «Hašomer hacaira», Sela se već 1934. bila uključila u napredni pokret. Bila je aktivni član Udruženja radničkih sindikata i radila tokom 1935—1936. na okupljanju radnica u «Elki» i formiranju sekcije tekstilnih radnika na Dorčolu. U prostorijama ove sekcije u Dunavskoj ulici sastajali su se članovi Partije i sindikalni aktivisti, okupljali radnike i radili na njihovom političkom i kulturnom uzdizanju. Član KPJ postala je 1936. godine. Organizovala je mnoge akcije među radnicima i bila često u štrajkačkim odborima.

Početkom 1937. godine izbio je štrajk u «Elki» i policija je uhapsila Selu kao jednog od vode štrajka. Osam meseci su je držali u zatvoru u Subotici, u beogradskoj Glavnjači i na Adi Ciganliji, dok nije spremljena protiv nje optužnica na Sudu za zaštitu države. Dr Ivan Ribar je, međutim, uspeo da je oslobodi kao nepunoletnu. Boravak u zatvoru je samo očeličio Selu, te je još aktivnije radila u pokretu. Avgusta 1937. godine, po izlasku iz zatvora, udala se za Lazara Simića, inženjera, partijskog druga njene braće, takođe proganjanog od policije i često zatvaranog. Na venčanje su došli svi radnici «Elke» s crvenim karanfilom u reveru.

Sela i Lazar su morali stalno da menjaju mesto stanovanja jer je policija motrila na njih. Godine 1938. Sela je izabrana za člana komisije za rad među ženama Pokrajinskog komiteta za KPJ Srbiju. Do 27. marta 1941. godine više puta je zajedno s mužem bila hapšena. Po okupaciji Beograda oboje su morali da pređu u potpunu ilegalnost. Kratko vreme bila je Sela sekretar jedne partijske ćelije u 2. rejonu Beograda. Posle je dobila zadatak da pomaže Lazaru u izradi eksploziva za diverzije. Sa porodicom je mogla samo preko poznanika da održava vezu. Ona je prva saznala za pogibiju brata Ise i o tome obavestila Sonju sa kojom se avgusta poslednji put videla. Težak je bio rastanak sa sestrom i malim Borinim sinom, koji je došao sa Sonjom. Sela je jako volela decu i rekla je tada «žao mi je što nisam mogla da vam ostavim naše dete za uspomenu». Znala je da je njena borba nepoštedna i da joj je život stalno u opasnosti. Nekoliko dana kasnije bila je uhapšena zajedno sa Lazom kada je u njihovom ilegalnom stanu došlo slučajno do jake eksplozije dok su pripremali diverzantski materijal. Oboje su bili teško ranjeni i nisu uspeli da pobegnu jer su ih našli po krvavom tragu. Sela je bila ranjena u stomak i po licu te je obevidela, ali je ipak pokušala da vuče Lazu koji je bio još teže ranjen po telu i rukama. Bili su prebačeni u besvesnom stanju u pritvoreničko odeljenje Državne bolnice

gde su ih čuvali žandari. Bolničko osoblje se veoma mnogo oko njih staralo i nastojalo da ih spase — lekari dr Danić i dr Zogović, dobrovoljne bolničarke Mara Pajić i Jeleni. Pronalazili su razloge da ih štć duže zadrže u bolnici. Pravljeni su i planovi za njihovo bekstvo. Sela je i tada, iako teško ranjena, govorila bolničarki Jeleni, s kojom se prijateljila, o nepokolebljivoj veri u slobodu koja će doći.

U bolnicu je jednog septembarskog dana dojurio Kosmajac i razjareno naredio da se pojača straža za «komunističke pse» Lazu i Selu, koji su bili smešteni u jednoj sobi, te su od tada žandari stražarili i u sobi i ispred vrata. To je onemogućilo svaki plan za bekstvo. Međutim, ni to nije bilo dovoljno Kosmajcu, te je naredio da se Sela i Laza, iako neizlečeni, odnesu u bolnički deo zatvora, gde su u užasnom stanju ležali na podu sa još mnogim premlaćenim zatvorenicima. Ni tada policija nije mogla od njih ništa da izvuče, te su ih streljali na Banjici 4. X 1941. godine. Sela je tada imala 24 godine.

Odlikovana je Ordenom zasluge za narod.

Rašela Baruh s malom Mirjanom Altarac u Beogradu 1934. godine.

LAZAR-LAZA SIMIĆ

Rođen 26. aprila 1909. g. u Beogradu
Streljan na Banjici 4. oktobra 1941. g.

Odrastao je u porodici s revolucionarnom tradicijom. Njegov otac Čedomir bio je član KPJ od 1919. godine sve do zabrane Partije, a posle je bio član Demokratske stranke. Stariji brat Ilija poginuo je kao kapetan republikanske vojske u Španiji. Mladi brat Aleksandar bio je kao član KPJ više puta na robiji od 1934. do 1941. godine. Poginuo je 1943. godine kao borac ozrenskog partizanskog odreda.

Porodica Simić živela je u velikoj oskudici, ali veoma složno. Neko vreme je i majka morala da radi, pored staranja o petoro dece, te se zaposlila kao garderoberka u Narodnom pozorištu u Beogradu od 1921. do 1927. godine. U tom pozorištu su Lazar i Aleksandar statirali u pojedinim komadima da bi i oni pomogli roditeljima.

Lazar je maturirao u beogradskoj Realci, a istovremeno izučio sajdzijски i berberski zanat. Elektromašinski fakultet je završio 1936. godine. Tokom studija bio je vrlo aktivan u studentskom pokretu. Uhapšen je kao član KPJ, i januara 1935. sproveden u logor u Višegradu gde je ostao šest meseci zajedno s Jožijem Baruhom i drugim istaknutim studentskim aktivistima. Posle puštanja iz logora bio je neko vreme u Čehoslovačkoj. Po povratku bio je uhapšen, ali je uspeo da pobegne. Iz studentskih dana jedan od najboljih Lazinih drugova bio je Pavle Pap. S njim i sa mnogim komunistima beogradskog Univerziteta nastavio je Laza, i pored slabog zdravlja, neprekidnu borbu.

Posle diplomiranja bio je aktivan i u Društvu inženjera i tehničara. Izvršavao je vrlo osetljive tehničke partijske zadatke i često putovao u unutrašnjost kao kurir. Pomagala mu je u radu Rašela Baruh, s kojom se oženio 1937. godine. Godine 1940. jedan od zadataka bio je organizovanje Pokrajinske partijske konferencije u Beogradu. Zbog policijskog progona, Laza i Sela su često morali da menjaju mesto stanovanja, ali su ipak više puta bili hapšeni. Od njih policija nije mogla nikad ništa da dozna, i pored mučenja.

Od ulaska okupatora aprila 1941. u Beograd oboje prelaze u potpunu ilegalnost. Lazar kao inženier dobija specijalne zadatke. Dok je avgusta u stanu ing. Ivana Perišića pripremao eksploziv za diverzije, došlo je zbog loših uputstava do iznenadne eksplozije, koja je Gestapou otkrila njihovo prebivalište. Lazar i Sela, teško ranjeni, uhvaćeni su i odvedeni u bolnicu da bi im se zalečile rane, ali su ih još neizlečene vratili u zatvor i kada ni posle mučenja nisu ništa odali, streljani su 4. oktobra 1941. godine.

Lazar je odlikovan Ordenom zasluga za narod. Na kući u kojoj je ranjen od eksplozije, zajedno sa Selom, postavljena je spomen-ploča.

SONJA-SIMHA BARUH,
udata ALKALAJ

Rođena 5. marta 1922. g. u Požarevcu
Živi u Beogradu

Sonja-Soka je peto dete Baruhovih. Rasla je uz svoju divnu braću i sestre i sazrevala sa nedaćama koje su se tako često stušale na celu porodicu. Školske 1937/38. god. izbačena je iz gimnazije zato što su joj braća komunisti. Počela je da radi zajedno sa Belom, najmlađom sestrom, u krojačkoj radionici. Gimnaziju je završila tek po-se-rata.

Od prvog ulaska žandara u kuću Baruhovih januara 1935. godine, kada je uhapšen Joži, Sonja je sa svojih 12 godina već naučila da pomaže starijoj braći. Cuvala je strahu kada su u kući održavani ilegalni sastanci, odnosila poruke, knjige ili drugi ilegalni materijal, ili ih je sakrivala kod rođaka i prijatelja. Godine 1938. je i Sonja sprovedena od policije, zajedno sa maikom i Bertom. Agent Vujković je uzalud nastojao da iznudi od njih izjavu da su dobijali pomoć od Kominterne. Morao ih je pustiti posle 24 časa, ali hapšenja ostalih članova porodice nisu prestajala. Od septembra 1938. godine Sonja postaje član «Poleta», čijom delatnošću je rukovodila partijska organizacija i koji je bio stecište mnogih mladih revolucionara. Bila je aktivna u dramskoj i folklornoj sekciji kao i u ženskoj omladinskoj sekciji i radila je na omasovljenju ovog društva. Član SKOJ-a postala je 1939. godine i od tada je još više učestvovala u mnogim političkim akcijama, povezivala se i s drugim društvima, sakupljala Crvenu pomoć za štrajkače i za uhapšene drugove, posebno za one koji su bili odvedeni u bilečki logor, gde su se od januara 1940. godine nalazila i njena braća Bora i Joži. Sa članovima «Poleta» učestvovala je u demonstracijama 27. marta 1941. godine.

Posle bombardovanja Beograda aprila 1941. izbegla je i Sonja s ostalim članovima porodice na nekoliko dana van Beograda, ali su se ubrzo svi vratili da bi našli partijsku vezu. Sonja se zajedno sa Belom povezala sa skojevskom organizacijom na Dorčolu i izvršavala do jeseni 1941. sve zadatke koje su skojevci dobijali za vršenje sabotaža protiv okupatora i za sakupljanje pomoći za partizane. Oktobra 1941. godine, kada su već noginuli Isa i Joži, a Sela i njen muž Lazar streljani, Sonja, krijući od majke tu strašnu istinu, prelazi s njom i Belom, po nalogu partijske veze, u ilegalnost, da ih ne bi okupator kao Jevrejke odveo u logor. Sve tri su dotle morale da nose žutu traku, ali čim bi se udaljile sa Dorčola, prebacile bi preko ruke kaput ili jaknu na kojima je bila prikačena traka te se više nije videla.

Čekajući da dobiju vezu za odlazak u odred, menjale su mnoge skrivene sfanove i šupe, prvo zajedno sve tri, posle su ih morali zbog opreznosti rastaviti i više nisu znale jedna o drugoj ništa. Sonja je dobila lažnu legitimaciju na ime Dragica Vučković, navodno izbeglice iz Sarajeva. Kada zbog stalnih racija više nije bilo ni šupa ni podruma u kojima bi se mogla sakriti, a u provalama su uhapšene partijske veze koje su se brinule o njoj, Sonja je s lažnom legitima-

čljom i objavom dobijenoj od poslednje veze, krenula prema Leskovcu, u dom za izbegličku decu. Zaustavila se u Jagodini gde su joj ponudili da radi kućne poslove u jednoj kući. Mislila je da će joj tu biti bezbedno, ali je tek naknadno saznala da je to kuća okružnog načelnika, saradnika okupatora, i da se time sva strahovanja i dalje množe.

Kraj svim strepnjama došao je kada je Jagodina 17. oktobra 1944. godine oslobođena i kada se najzad mogla pod pravim imenom javiti Komandi vojnog područja i stupi u NOV. Prvo poznato lice na koje je naišla bio je Tanasije Mladenović, drug njene braće. Tih dana je Sonja čula da su i svi ostali članovi njene porodice poginuli, majka, Bora i Bela. U oslobođenom Beogradu je saznala da je majka ipak živa i dovela je iz sela Drugovca, gde su je krili. Nije rekla majci da ostalu decu neće videti. Kako se to može reći? Majka je polako došla sama do tog saznanja.

Sonja je ostala na vojnoj dužnosti u propagandnom odeljenju Vrhovnog štaba do kraja rata. U oslobođenoj zemlji posvetila se zajedno s majkom ostvarenju ideala za koje su pali njena braća i sestre.

BERTA-BELA BARUH

*Rodena 22. avgusta 1924. g. u Požarevcu
Streljana na Banjici 13. marta 1943. g.*

Bela je bila najmlađe dete Baruhovih. Pravog detinjstva nije imala, jer je od najranijih godina upoznala šta je nemaština, seljkanje porodice i žandarsko proganjanje. I dok još nije znala šta je zapravo to za šta se bore njena braća i starije sestre, krenula je dječjom hrabrošću i punim srcem istim putem.

Još od decete godine naučila je kako treba umaći agentima kad dolaze u kuću da hapse, kako da promakne njihovoj pažnji i obavesti ostale članove porodice da treba da se sklone, kako da ispred nosa žandara iznese iz kuće i sakrije marksističke knjige njene braće, a onda da se vrati kući potpuno prisebno, kao da nikakav podvig nije učinila.

Iz godine u godinu je sve više saznavala od braće i sestara i od njihovih drugova o borbi za bolji život. Godine 1937. je završila zanatsku školu u Beogradu i zaposlila se kao krojačka radnica u radnji Bukice S'đ, gde je ostala do 1941. godine. Član Skoja postala je 1939. godine posle aktivnog rada u »Poletu« i na okupljanju omladine, kao i na učlanjenju mladih radnica u sindikat.

Godine 1938. Bela je prvi put sprovedena u policiju zajedno s majkom i Sonjom, ali ni ona nije ništa odala o braći i sestri Rašeli o kojima se policija raspitivala. Godine 1940. uhapšena je kada je s jednim drugom iz »Poleta« nošla da odnese neko pismo, ali su oboje pali u zasedu policije jer nisu znali da je kuća u koju su išli pod prismotrom. Belu su tukli i čupali za kosu da bi odala po čijem zadatku radi, ali je izdržala bez suza sve batine i nikog nije odala. Imala je tada 16 godina. Kada je izašla iz zatvora, to više nije bila nežna devojčica, već hladnokrvna, ozbiljna devojka.

Aprila 1941. godine, po povratku u razrušeni Beograd, iz kojeg su na nekoliko dana svi Baruhovi izbegli od bombardovanja, Bela se zajedno sa Sonjom priključila skojevskoj organizaciji na Dorćolu i obavljala zadatke koje su skojevci dobijali — rasturala šiljke za bušenje nemačkih automobilskih guma, sakupljala sanitetski materijal, Crvenu pomoć, odela i rubije za partizane. Zbog sve težeg položaja Jevreja u Beogradu, gde su već i žene i deca stigli na red za odvođenje u logor, prešla je uz pomoć partijske veze u ilegalnost zajedno s majkom i sestrom Sonjom, menjajući stalno mesto stanovanja. Već je bila saznala da su poginuli braća Isa i Joži, a da su Rašela i njen muž Lazar streljani. Kada su zbog lakšeg prikrivanja morale odvojeno da stanuju, Bela je jedno vreme, pod lažnim imenom, radila u pekari »Soko«. Posle martovske provale 1942. godine Bela je ostala sama, bez zaštite i bez stana. Kada je oktobra bežala od policije prema Čukarici, bila je uhapšena. Mučili su je u zatvoru, ali nije nikoga odala. Prebačena je u logor na Banjici 20. januara 1943. Imala je 18 godina kada su je streljali.

Bulina Baruh sa Sonjom i Bertom.

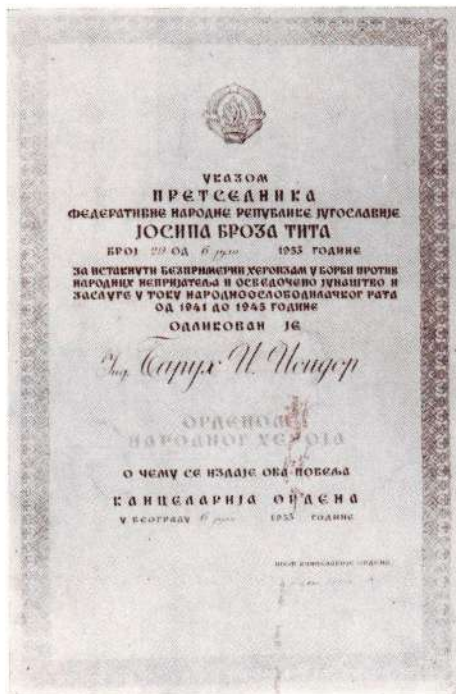
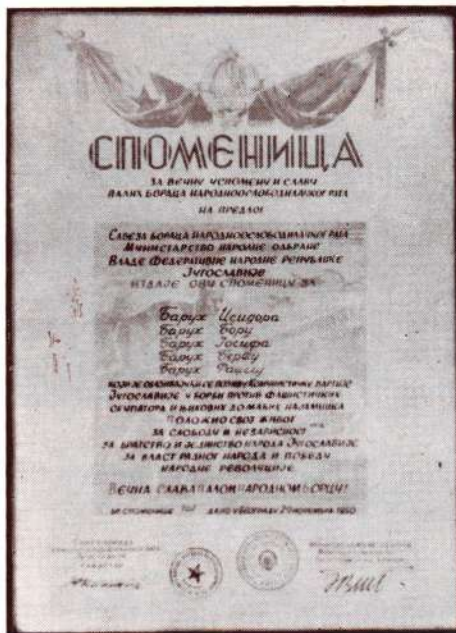

Izložba »Porodica Baruh — porodica revolucionara« ima tri dela:

— u prvom delu je kroz fotografije prikazan život porodice Baruh u Beogradu, Požarevcu i Nišu; detinjstvo i dačko doba šestoro dece Baruhovih;

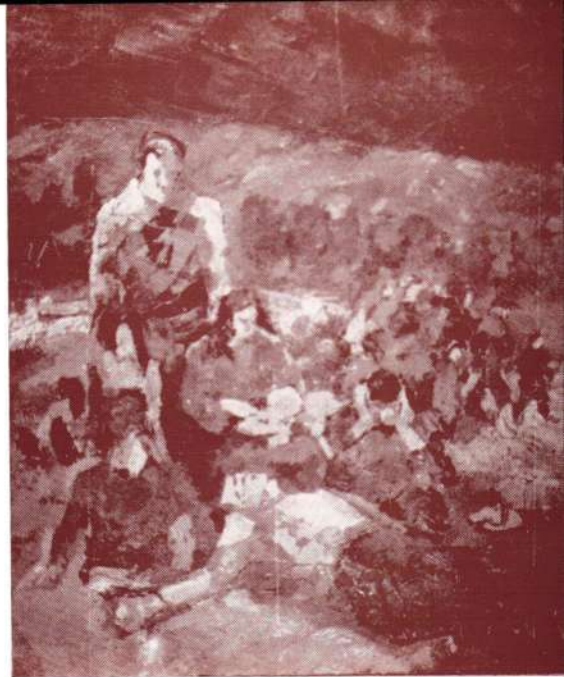
— u drugom delu je kroz fotografije, pisana dokumenta i sačuvane lične predmete prikazano učešće Baruhovih u revolucionarnom radničkom pokretu pre drugog svetskog rata, njihovo proganjanje i hapšenje; zatim, njihovo uključenje u narodnooslobodilačku borbu kao učesnika u organizovanju ustanka i kao boraca od prvih dana izbijanja ustanka; i najzad, pogibija petoro Baruhovih i Lazara Simića, muža Rašele Baruh, koji je takođe bio istaknuti revolucionar;

— treći deo izložbe obuhvata pojedine slikarske teme Bore Baruha, koje dopunjuju tematiku izložbe: portrete porodice i autportrete, ambijent u kome je slikao — ateljei, enterijeri stanova na Dorčolu, pogled na Dorčol i Dunav s prozora stanova i ateljea, zatim je izložen veći broj crteža nastalih u Bileći i neposredno po izlasku iz bilečkog logora, kao i na početku okupacije, na temu logora, logoraša, zatvorenika u Glavnjači, ruševina Beograda i Smedereva i, posebno, na temu zbegu, za koju su ostale mnogobrojne skice, dok je velika kompozicija (c. 3 x 2 m) ostala nedovršena i bila uništena u toku okupacije.

P. Gauguin
Baruha ko

Ulfar Bore Barua:
Skica za »Zbeg«

U zatvoru

Pogled na Dorčol i
na »Oneg Sabat«

